

Det Europæiske Regionsudvalgs udtalelse — Støtte til unge europæiske landbrugere

(2017/C 207/11)

Ordfører: Arnold HATCH (UK/ECR), medlem af Craigavon Borough Council

POLITISKE ANBEFALINGER

DET EUROPÆISKE REGIONSUDVALG

1. Det Europæiske Regionsudvalg bemærker, at kun 6 % af alle bedriftsledere i EU er under 35 år, og at mere end halvdelen er over 55 år. Den stigende andel af ældre mennesker er et generelt fællestræk for EU's befolkning på grund af en længere forventet levetid og faldende fødselstal. Denne tendens viser sig imidlertid tydeligere i landbruget end i andre økonomiske sektorer. Med ældre landbrugere, som lever længere, og med betydelige tilskyndelser for dem til at blive i landbruget og få incitamenters til at forlade det, ældes Europas landbrugsarbejdsstyrke gradvist, hvilket skaber væsentlige hindringer for nye aktører i landbruget;
2. overordnet set hænger ældre landbrugeres modvilje mod at overdrage deres bedrift også sammen med det faktum, at landbrug er en fællesskabsbaseret livsstil, som har større betydning end den lovbestemte pensionsalder. I denne henseende adskiller landbruget sig fra mange andre økonomiske aktiviteter. Overdragelse hindres ofte af, at det er vanskeligt for ældre driftsledere i landbruget at forlade deres bedrifter og udfase landbruget, idet deres bopæl også er det sted, hvor de udfører deres landbrugsaktiviteter. Den generelle »hjerneflugt« fra landdistrikterne forværrer problemet, eftersom en stadig mere veluddannet arbejdsstyrke ikke længere er interesseret i beskæftigelse i landbruget;
3. mener, at mange unge har tendens til at betragte landbruget som et uønsket erhverv på grund af lav indkomst, lavt investeringsafkast, lange arbejdstider, få muligheder for at holde ferie — navnlig for husdyravlere — og de adskillige forbundne risici og usikkerheder. Mens direkte overdragelse inden for familien stadig er den mest almindelige måde at etablere sig på som landbruger for første gang, er der tegn på et stigende antal nye aktører i landbruget, som ikke har arvet deres bedrift. Landdistrikternes udfordringer — begrænset eller vanskelig adgang til transport, dårlig kommunikation samt ringe uddannelsesmæssige, kulturelle, sociale og sundhedsmæssige tjenesteydelser — forværrer dette problem. En udviklet økonomi i landdistrikterne med tjenesteydelser og fritidsaktiviteter er en forudsætning for, at unge bliver i landdistrikterne. I modsat fald vil de ofte foretrække at flytte til byerne og finde beskæftigelse inden for andre erhverv end landbruget;
4. mener, at manglen på unge mennesker, der forfølger en karriere inden for landbruget, bringer landdistrikternes økonomiske og sociale bæredygtighed i fare. Sikring af unge landbrugeres indkomst er en forudsætning for at bevare landbruget i hele EU og livsgrundlaget i landdistrikterne, således at Lissabontraktatens mål om territorial samhørighed opfyldes;
5. gentager sin opfordring til Kommissionen og medlemsstaterne om at være mere proaktive med hensyn til at opmuntre til og lette unges, navnlig kvinders, etablering i landdistrikter ved at fremme aktiviteter, der hjælper landbrugerne med at forene arbejds- og privatliv ⁽¹⁾;
6. mener, at der bør gøres en større indsats for at identificere og fjerne de hindringer, som kvinder stadig møder, når de starter og opbygger en karriere i sektoren;
7. bemærker »Young Farmers Manifesto« (manifest for unge landbrugere), som i 2015 blev lanceret af Det Europæiske Råd for Unge Landmænd, og som efterlyser adgang til jord og lån via offentlige støtteforanstaltninger, lovgivning til at standse urimelig handelspraksis i fødevarerforsyningskæden, foranstaltninger til reducere af svingende indkomster for unge landbrugere, retlig beskyttelse af alle EU-standarde i handelsforhandlinger og øgede salg fremstød for producenter i EU samt støtte til adgangen til jord med henblik på at sikre og beskytte jorden og optimere unge landbrugeres arealanvendelse til fødevarerproduktion;

⁽¹⁾ EUT C 225 af 27.7.2012, s. 174.

8. deler den bekymring, som blev udtrykt i Cork 2.0-erklæringen af 6. september 2016 med hensyn til affolkningen af landdistrikterne og ungdomsflugten, og er enig i, at der er behov for at sikre, at landdistrikter og landsbysamfund (landområder, bedrifter, landsbyer og mindre byer) forbliver attraktive steder at bo og arbejde ved at forbedre adgangen til tjenesteydelser og mulighederne for borgerne i landdistrikter og ved at fremme iværksætterier inden for både traditionelle landbrugsområder og nye økonomiske sektorer.

Finansiering

9. Det Europæiske Regionsudvalg mener, at den aktuelle økonomiske krise har gjort adgangen til lån vanskeligere for mange unge iværksættere i landdistrikterne, som ofte mangler den fornødne sikkerhed til at stille garantier for deres lån, og mange står over for uforholdsmæssigt store administrative byrder;

10. hilser oprettelsen af et garantiinstrument for landbruget, der skulle gøre det lettere for unge landbrugere at få adgang til lån, som foreslået af Kommissionen og Den Europæiske Investeringsbank i marts 2015, velkommen;

11. glæder sig over, at der med reformen af den fælles landbrugspolitik 2014-2020 blev indført nye foranstaltninger til at støtte unge landbrugeres etablering af bedrifter. Udvalget udtrykker imidlertid bekymring over, at bureaukrati og administrative byrder kan hæmme udnyttelsen af disse foranstaltninger. Det må forhindres, at for mange bureaukratiske regler lægger hindringer i vejen for unge landbrugeres optimale udnyttelse af de nye foranstaltninger. I en række medlemsstater benytter unge landbrugere f.eks. partnerskabsordninger. Foranstaltningerne fra Bruxelles skal derfor tage højde for sådanne lokale juridiske og finansielle strukturer;

12. opfordrer indtrængende medlemsstaterne til at gøre brug af de muligheder, der foreligger i henhold til den nye fælles landbrugspolitik for at støtte unge landbrugere og generationsskift, f.eks. støtte i henhold til artikel 50 og 51 i forordning (EU) nr. 1307/2013;

13. henleder opmærksomheden på de muligheder, som ESI-fondene⁽²⁾ giver unge landbrugere for at udforme og gennemføre finansielle instrumenter i form af lån, garantier eller aktiefonde med henblik på at give dem, der har behov for det, adgang til finansiering;

14. mener imidlertid, at unge landbrugeres økonomiske stilling bedst og på mest effektiv vis kan styrkes, efter at de reelt har overtaget bedriften. Med henblik på at styrke den økonomiske stilling for unge landbrugere, der overtager bedrifter i partnerskabsordninger, bør artikel 50, stk. 5, i forordning (EU) nr. 1307/2013 ændres. Regionsudvalget foreslår derfor, at hele det 2. punktum i artikel 50, stk. 5, udgår ved en eventuel fremtidig revision af forordningen, hvorved teksten bliver som følger: »Betalingen til unge landbrugere ydes pr. landbruger i en periode på højst fem år«. Regionsudvalget anmoder derudover Kommissionen om at finde en midlertidig løsning, som sikrer, at de unge landbrugere kan udnytte disse foranstaltninger på optimal vis;

15. bemærker, at Kommissionen i henhold til omnibusforordningen, som denne foreslog i 2016, har til hensigt at udvide muligheden for at anvende finansielle instrumenter som støttetype, også i forbindelse med startstøtte til unge landbrugere, hvilket vil gøre det muligt at øge den finansielle støtte til denne gruppe under hensyntagen til instrumenttypen (støtten til et lån eller en garanti er meget lavere end støtten til et tilskud);

16. mener, at der først og fremmest bør ydes støtte til familiedrevne landbrug, idet de skaber merværdi og beskæftigelse og fremmer generationsskiftet blandt landbrugerne, da det er lettere at overdrage rentable landbrug af en passende størrelse.

Adgang til jord og bekæmpelse af »land grabbing«⁽³⁾

17. Det Europæiske Regionsudvalg minder om, at Kommissionens rapport om unge landbrugeres behov viser, at manglende muligheder for at købe eller leje jord er det største problem for unge landbrugere og nye aktører i landbruget⁽⁴⁾;

⁽²⁾ Reguleret i artikel 37-46 i forordningen om fælles bestemmelser (EU) nr. 1303/2013 og dennes delegerede retsakter og gennemførelsesretsakter.

⁽³⁾ »Land grabbing« er opkøb af landbrugsjord i stor målestok uden forudgående høring af eller indhentning af samtykke hos lokalbefolkningen. Dette begrænser i sidste ende lokalbefolkningens muligheder for at drive en selvstændig landbrugsbedrift.

⁽⁴⁾ http://ec.europa.eu/agriculture/external-studies/2015/young-farmers/final-report-1_en.pdf

18. erkender med bekymring, at landbruget bevæger sig stadig hurtigere væk fra landbrugsmodellen karakteriseret ved familiedrevne landbrug, og det i et sådant omfang at 2014 blev erklæret det internationale år for familiedrevne landbrug for at gøre opmærksom på dette problem på verdensplan. Udvalget mener, at det, fordi jord anses for at være en sikker investering for investorer, der ikke arbejder med landbrug, bliver mere og mere vanskeligt for unge landbrugere, som ønsker at etablere en landbrugsvirksomhed, at få adgang til jord;

19. opfordrer Kommissionen til at evaluere de direkte og indirekte virkninger af EU's politik om koncentration af jordbesiddelser og land grabbing i Europa. For eksempel favoriserer den fælles landbrugspolitik og de tilskud, der ydes i henhold til denne, eksplicit store bedrifter og marginaliserer mindre bedrifter og kan påvirke forskellige sektorer på forskellige måder;

20. mener i betragtning af, at en række medlemsstater har nationale retsfor skrifter, der har til formål at forhindre en forceret koncentration af jordbesiddelser og udlændinges opkøb af jord — f.eks. gennem en forkøbsret — at medlemsstaternes og regionernes beføjelser bør udvides til regulering af landbrugsjord og med henblik herpå fastlæggelse af restriktioner, navnlig for at tackle det europæiske fænomen land grabbing og koncentration af jordbesiddelser, som begrænser unge landbrugeres muligheder, når de etablerer sig;

21. selv om Kommissionen har meget begrænsede handlemuligheder med hensyn til at gribe ind i lovgivningen vedrørende markedet for landbrugsarealer (som henhører under medlemsstaternes kompetence), kunne følgende idéer undersøges nærmere:

- i højere grad gøre brug af de muligheder, der foreligger i forbindelse med udviklingen af landdistrikter med henblik på at støtte de nye aktioner, som går ud på at skabe jordmobilitet (jordbanker, initiativer til formidling af landbrugsjord og andre initiativer, der fremmes på lokalt plan, for at give nye aktører i landbruget større adgang til jord)
- udvide støtteaktionernes anvendelsesområde til nye modeller for landbrugsdrift (navnlig innovative typer af partnerskaber mellem landbrugere)
- opfordre til mere aktive nationale politikker med EU-henstillinger om adgangen til jord med bedste praksis (afhængigt af ambitionsniveauet);

22. er af den opfattelse, at industri, fritidsaktiviteter og frem for alt voksende urbanisering fører til hurtig nyplanlægning og afvikling af landbrugsjord. Udvalget mener derfor, at lokalsamfundene bør inddrages i beslutninger om arealanvendelse og i den forbindelse tildeles yderligere rettigheder og muligheder.

Beskæftigelse og uddannelse

23. Det Europæiske Regionsudvalg understreger, at der er behov for at give unge landbrugere langsigtede perspektiver for at tackle affolkningen i landdistrikterne og opfordrer Kommissionen og medlemsstaterne til at gennemføre initiativer til støtte af iværksætteri, fremspirende industrier og arbejdsmarkedet inden for landbrug og skovbrug med henblik på at skabe nye og bevare eksisterende job inden for landbruget og gøre dem mere attraktive for unge;

24. bemærker, at unge landbrugere har et stort og meget uensartet behov for uddannelse og information. Visse unge landbrugere har et væsentligt behov for teknologiske færdigheder og færdigheder i forbindelse med udviklingen af en landbrugsstrategi, mens andre har brug for iværksætterfærdigheder — som f.eks. markedsføring, kommunikation og finansielle færdigheder — for at bevare deres bedrifts rentabilitet. De er ikke altid opmærksomme på, at de kan drage fordel af alle disse forskellige typer af færdigheder, idet de har tendens til at drive deres landbrug på traditionel vis og ikke mener, at der er behov for forandring;

25. mener derfor, at der bør gøres bestræbelser på at øge opmærksomheden om disse muligheder og fordelene ved opkvalificering på gymnasiale og videregående uddannelser. Lokale og regionale myndigheder samt nationale instanser og EU-instanser spiller en vigtig rolle i denne forbindelse;

26. påpeger, at unge landbrugere også er unge iværksættere, og fremhæver derfor det store potentiale, som programmet »Erasmus for unge iværksættere« byder på (det finansieres af rammeprogrammet Cosme for SMV'ers konkurrenceevne). Programmet, som giver mulighed for grænseoverskridende udvekslinger, hvorved nye — eller vordende — iværksættere får lejlighed til at lære håndværkets hemmeligheder af erfarne iværksættere, bør opgraderes på passende vis og gennemføres, også i den primære sektor;

27. minder om, at Det Europæiske Regionsudvalg i sin udtalelse om innovation og modernisering af økonomien i landdistrikterne anbefaler at modernisere erhvervsuddannelsesudbuddet i landdistrikterne og tilpasse det til de globale konkurrencevilkår og de lokale virksomheders behov samt øge de ESF-midler, der allokeres til erhvervsuddannelse i landdistrikterne ⁽⁵⁾.

Bruxelles, den 9. februar 2017.

Markku MARKKULA
Formand for
Det Europæiske Regionsudvalg

⁽⁵⁾ EUT C 120 af 5.4.2016, s. 10.